

Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI),
Avdeling for arbeidspsykologi og -fysiologi
v/rådgiver Elisabeth Petersen
Postboks 8149, Dep.
0033 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 14/403-3
Saksbehandler: Per Haugum
Dato: 31.01.2014

Lovtolking - helsepersonellovens § 4 - spørsmål om radiograf kan ta blodprøve

Det vises til e-post av 10. januar 2014 fra rådgiver Elisabeth Petersen, der det ble det stilt spørsmål om hva som skal til for at, for eksempel, en radiograf kan ta blodprøve (venøst blod) av en pasient.

En ordning med metodemonopol gir enerett til bestemte arbeidsoppgaver og metoder. Det er som hovedregel ikke metodemonopol i helsevesenet.

Begrunnelsen for at det ikke ble innført metodemonopol i helsepersonelloven fremgår av forarbeidene til loven, jf. særlig Ot.prp. nr. (1998-1999) pkt. 4.3.4 s. 47, der departementet skrev at monopolregulering ikke vil ta hensyn til opplæring etter utdanning og kan derfor bidra til dårlig utnyttelse av personellressurser. Innen institusjoner kan slike bestemmelser bidra til å binde arbeidsgivers styringsrett på en uhensiktsmessig måte. Hva man kan gjøre og ikke gjøre er regulert i helsepersonellovens § 4, der det er gitt et generelt krav om å opptre faglig forsvarlig.

Helsepersonellovens § 4 er en rettslig standard. Innholdet i forsvarlighetsbegrepet vil variere over tid, avhengig av den faglige utviklingen, verdioppfatninger og lignende. Kravet til forsvarlig virksomhet vil videre avhenge av det enkelte helsepersonells kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig. Med faglige kvalifikasjoner menes det formelle og reelle kvalifikasjoner, det vil si helsefaglig utdanning, tilleggsutdanning og praktisk erfaring. De faglige kvalifikasjonene vil naturlig nok variere mellom de ulike helsepersonellgruppene og fra helsepersonell til helsepersonell. De ulike yrkesorganisasjonenes normer vil også kunne ha veiledende betydning for innholdet i begrepet, og forventningene til de faglige kvalifikasjonene må knyttes til hvilke krav som kan stilles til den enkelte autoriserte gruppes utdanning. Hva som kan forventes av den enkelte ut fra kvalifikasjoner vil variere med den konkrete situasjon, hvilke handlingsalternativer og forutsetninger situasjonen tilsier. Nærmere informasjon om dette finnes i rundskriv IS-8/2012 om helsepersonelloven (<http://www.helsedirektoratet.no/lover-regler/helsepersonelloven/Sider/default.aspx>).

Det er ikke gjort unntak fra hovedregelen om at det ikke er innført metodemonopol når det gjelder hvem som kan ta blodprøver, med ett unntak, som omtales nærmere nedenfor i neste avsnitt. Det avgjørende vil, med andre ord, være om det

Helsedirektoratet - Divisjon spesialisthelsetjenester

Avdeling sykehustjenester
Per Haugum, tlf.: 24163170

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050
Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

helsepersonellet som tar blodprøver har nødvendige kunnskaper og ferdigheter som gjør at vedkommende kan utføre oppgaven på faglig forsvarlig måte.

Etter helsepersonellovens § 12 skal lege, sykepleier eller bioingeniør, etter anmodning fra politiet, ta blodprøve eller foreta lignende undersøkelse av personer som er mistenkt for straffbart forhold under påvirkning av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel når dette er hjemlet i lov og kan skje uten fare. Helsedirektoratet har gitt ut et rundskriv (IS-14/2002) med nærmere regler for hvordan denne blodprøvetakingen skal gjennomføres i praksis, se <http://helsedirektoratet.no/publikasjoner/kvalitetskrav-til-rutiner-for-rusmiddeltesting/Sider/default.aspx>. Blodprøvetaking etter anmodning fra politiet med hjemmel i helsepersonellovens § 12 kan, med andre ord, ikke utføres av andre enn leger, sykepleiere eller bioingeniører.

Det er, etter det foranstående, intet i veien for at, for eksempel, en radiograf tar en blodprøve med annet formål enn det som er nevnt i helsepersonellovens § 12, forutsatt at vedkommende har de nødvendige kunnskaper og ferdigheter som skal til for å kunne opptre faglig forsvarlig, herunder utfører arbeidet på en sikker og hygienisk forsvarlig måte.

Helsedirektoratet håper at det med dette er gitt svar på det spørsmål som ble stilt i e-posten av 10. januar 2014. Ønskes det ytterligere kommunikasjon om dette, står direktoratet til disposisjon.

Vennlig hilsen

Gunhild J. Røstadsand e.f.
seniorrådgiver

Per Haugum
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk